

بلوچی مئے وتی شہدیں زبان انت

Sayad Hashmi
Reference Library

سید ہاشمی ریفرنس کتابجاہ

2013 Progress Report دیمری ننگال

گلیں باسکان۔

ہنچوش کہ شما سرپد ات مروچی کتابجاہ ء وتی سفر ء ده سال سرجم کتگ ء پہ جوانی ء دیم پہ وتی منزل ء شہید صبادشتیاری ء دیستگین واب بزاں ”انسٹیٹیوٹ آف بلوچیاالوجی“ ء پلّو ء جزان انت ۔ آ روچ دیر نہ انت کہ کتابجاہ وتی مرادانی ہزار گنجیں منزل ء گون راجی کمک ء دلہڈی ء سربیت۔ پیش کہ من کتابجاہ ء دیمری ننگال ۲۰۱۳ م شمنے دیم ایر بہ کنان من لوٹان کہ کتابجاہ ء پیسری کارانی بابت ء سرپدی بہ دیاں ۔

کساس سی ء پنج سال پیش شہید صبادشتیاری ء اے گپّ مار ات کہ مئے چاگرد ء تہء چوشیں ہچ علمی ء پٹ پولی ادارہ نیست کہ آ بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء سرہال ء سر ء شنگ ء شانگین مواداں یکجاہ بہ کنت ء آیان سائنسی دروشمے ء بہ پھریزیت۔ ء پہ راج ء اوبادگان یک علمی، لیزانکی ء دودربیدگی چاگردے بہ دنت۔ اے ردء پروفیسر صبادشتیاری ء ہشتاد ء دہک ء گڈسر ء گامگیج زرت انت ء پانزدہ سالانی تچ ء تاگ ء دلسیاہی ء پد یک ہنچیں بنجلے ء جوڑ کنگ ء سوہمند بوت کہ اودء بلوچ راج، بلوچی زبان ء بلوچستان ء بابت ء موادانی یک مزنیں مڈی یے جم کنگ بوت ء آئی ء نام ”سید ہاشمی ریفرنس کتابجاہ“ ایر کنگ بوت۔ اے کتابجاہ بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء حوالہ ء اولی پٹ ء پولی بنجل انت اگاں ما اے چوش بہ گوشیں دروگ نہ بیت کہ اے ادارہ بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء حوالہ ء اولی میان اُستمانی علمی، لیزانکی ء راجدپتری بُنجل انت، بی بی سی اردوسروس ء وتی یک رپورٹے ء تہء اے گپّ من اتگ بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء ابید دگہ بازیں سرہالانی سرء مزنیں کچے ء مواد دست کپنت، کہ چہ اداء دور ء دراجیں ہند ء دمگان پٹ پول کار ء دگہ علم دوستیں مردم علمی مڈیانی شوہاز ء کاینٹ ء ہمے مڈیاں آیوکیں اوبادگان سرکنان انت ۔ کتابجاہ ء مستریں سپت ایش انت کہ ایشی ء کلیں بلوچ راج ء کمک ء دلہڈی گون انت۔

سید ہاشمی ریفرنس کتابجاہ “ ء بُن ہشت ۲۱ دسمبر ۲۰۰۳ ء ایر کنگ بیتگ۔ اے رد ء بازیں نند ء نیاد ” برجم دارگ بیتگ انت ۔ سید ہاشمی ریفرنس کتابجاہ ء اولی نیاد ۲۹ دسمبر ۲۰۰۲ ء بغدادی لیاری ء برجم دارگ بیتگ ات ۔ کہ اولی نیاد ء کراچی ء گچینی مردماں چہ بازیں ہند ء دمگان بہر زرتگ ات ۔ ہمے دیوان ء یک ادارکی کمیٹی یے جوڑینگ بوت ۔ کمیٹی جوڑینگ ء پچی ء راہ ء راہبندانی اڈ کنگ ء گام گیچ زیرگ بیتگ انت ء پہ کتابجاہ ء بان بندگ ء فیصلہ کنگ بوت۔

پہ کتابجاہ ء پکاریں بان ء ہاتر ء واجہ عظیم دہکان ء چہ وتی کشت ء کشاری ء ڈگار ء یک بہرے پہ بان ء بکشات ۔ ۲۱ دسمبر ۲۰۰۳ ء دہکان گارڈن ء پہ کتابجاہ ء بان ء بُن ہشت ایر کنگ ء یک مراگشے برجم دارگ بوت ء مراگش ء گڈسر ء کتابجاہ ء ادارکی کارمستر بلوچ دانشور ء کوّاس واجہ لعل بخش رند ء کتابجاہ ء بان ء بُن ہشت گون وتی دستاں ایر کت ۔ ہما روچ ء پہ کتابجاہ اولی باسکی فارم ہم واجہ لعل بخش رند ء پُرکت ء باسک کاری ء بنگیچ کت ۔ ۱۳ مارچ ۲۰۰۵ ء کتابجاہ پہ وانگ ء پچ کنگ بوت۔ کتابجاہ ء سیمی دیوان ء واجہ لعل بخش رند ء ہزمتانی مُز ء یک قرار دادے ء صورت ء واجہ لعل بخش رند تا زند کارمستر گچین کنگ بوت ۔

کتاب

کتابجاءہ وتی راستیں سفر گوں دوہزار کتاباں کت۔ مروچی ده سالان پد کتابانی کچ کم ء گیش ده هزار ء سر بوتگ بلے اے گپ ء من اده گیشینگ لوٹاں کہ تاکبند ء ماہتاکانی ہم مزنیں کچے مارا چاچار ء شونکاراں کمک کتگ کہ اے گوں دگہ کتاباں ہوار نہ انت۔ اده یک گپے دلگوش کرزیت کہ سی در سدکتاب مارا بلوچ راج ء دوزواہ، زانتکار ء پٹ پول کاراں کمک کتگ ء شست ء پنچ در سد کتاب کتابجاءہ بُنپد ایر کنوکاں داتگ۔ کتابجاءہ گوں وتی زرّ ان زرتگیں کتاب پنچ در سد انت اے وڑ ء ما گوشت کنیں کہ کتابجاءہ ء تہ کُلّیں کتابانی دیگ ء بلوچ مہلوک ء کمک ہوار انت۔ ایشانی پچی ء لہتیں کتابانی چاپ کنگ ء بازیں ورنا ہم دیمہ آتگ انت ء آاے پڑے پہ دل ستک کار کنگ ء انت۔

آسرائیانی کمک

هنچوش کہ سما سہی ات کہ ہمک ادارہ بے آسرائیاں سرجم نہ بیت، ہمے وڑ ء کتابجاءہ ء مدام ہمے جہد بوتگ کہ آ وانوک، پٹ پول کار ان وتی وس ء واک ء آسرائی بہ دنت۔ اے رده کتابجاءہ ء انگجاءہ ایئرکنڈیشن، پچیں شیلف ء آرام دیوکیں کرسی، فوٹو اسٹیٹ ء آسرائی، آپ سارت کنوکیں کُلّمن بزاں کولر ء دگہ۔ ایشاں ابید ہما کتاب کہ بہائی انت پہ باسکاں آ کتابانی سر ء سی درسد ء سہولت ہم کتابجاءہ دنت۔ لہتیں آسرائی مارا چہ بلوچ دوزواہانی نیمگ ء رستگ انت کہ آسانی تہ کمپیوٹر، کرسی ء ٹیبل،، اسکینر، صبادشتیاری پٹ پولی بنجل ء پرنیچر ہوار انت۔ ہمے زوتاں چندے ورناہاں وتی کمک ء یک کولرے ہم زرتگ کتابجاءہ ء جہد ہمیش انت کہ وانوک ء پٹ پول کاراں دیمتر ء ہم ہمے وڑ ء آسرائی بہ دنت۔

باسک

اولی سال ء کتابجاءہ باسک جوڑ کنگ کار چہ ۲۰۰۴ء ء بنگیج کت، اولی سال ء ہشتاد باسک انتت کہ مروچی اے کچ سیزده سده سربوتگ باسکانی تہ یک مزنیں کچے درملکاں جاہ منندیں بلوچ انت۔

کورس

چہ ۲۰۰۱ء بگر داں ۶۲۰۱۳ ء ”بلوچی بنگیجی ء بلوچی سرٹیفکیٹ کورسانی کلاساں ۸۴۶ (ہشت سد ء چلّ شش) نودربران داخلہ زرتگ کہ چریشاں شست در سده چکاس داتگ ء سوہمند بوتگ انت۔ چریشاں بازیں نودربران مقابلہ ء چکاساں ہم بہر زرتگ ء مزنیں اُ گدہاں سر بیٹگ انت ء لہتیں ہالرسانک ء دگہ بازیں پڑاں مروچی سر بوتگ انت۔

دگہ یک گپے دلگوش کرزیت کہ چہ سید ہاشمی ریفرنس کتابجاءہ کمک ء ماں کراچی دانشجاءہ بزاں یونیورسٹی ء بلوچی کلاس برجم دارگ بوگ انت کہ آ چریشاں جتا انت۔

ہمک سال چہ کتابجاءہ نیمگ ء داد دیوان برجم دارگ بیت کہ آئی ء تہ جوانیں نمبران سوہمند بوتگیں نودربران داد ء سند دیگ بیت۔ اے رده شش داد دیوان پیش ء برجم دارگ بوتگ، اے ہپتمی داد دیوان انت کتابجاءہ واہگ انت کہ بلوچی زبان ء کورسانی پہنات پُراہ تر کنگ بہ بیت ء ہما دمگاں کہ بلوچ نندوک انت، اودہ اے کورس برجم دارگ بہ بنت۔

انسائیکلو پیڈیا بلوچستانیکا کمیٹی

کتابچہء اے پُر ارزش ترین کارانیکے بلوچستانیکا نامے یک انسائیکلو پیڈیا تاکبند ء شنگ کنگ انت کہ ایشی ء جار چارسال پیش جنگ بوتگ ات۔ اے رده شهید صبادشتیاری ء ڈاکٹر حمید بلوچ ء بلوچستان ء بازیں هند ء دمگاں تر ء تاب کنگ ء گونڈیں ٹیم جوڑ کنگ کہ اے رده مواداں مچ بہ کن انت بلے بازیں سالانی گوزگء پد ہم مارا چه بلوچستان ء دیر ء دراجیں هند ء دمگاں چوشیں مزنیں موادے دست نہ کپنگ۔ البت ڈاکٹر حمید بلوچ ء چه وتی نیمگء بازیں مواد یکجہ کنگ انت ء وتی لوگ ء یک کوٹی یے پہ خاص همے مواداں ندرکتگ۔ دومی کتابچہء وتی بازیں نگیگیں جاور بوتگ کہ چریشی ء سبب ء ہم کار چوش کہ دیم ء روگ لوٹنگ ات، نہ شنگ۔ اے نہ ایوک ء یک دراج مدتیں کارے بلکیں پہ ایشی ء مزنیں مالی کمکے ہم پکار انت۔ مالی کمک ء پچی ء پہ اے کار ء یک جتائیں جاگھے ہم بیگ لوٹیت۔ کتابچہء وتی گور ء چوشیں مالی بود نیست کہ آ اے گرانیں کار ء پہ ایشی گامگیجانی تم به زوریت۔ البت اے رده کتابچہ ء گون بازیں ادارہ ء مردماں رابطہ کنگ، امید انت کہ اے رده زوت یک راهے در کثیت۔

زانشی کمیٹی

کتابچہء کمیٹانی تم زانشی کمیٹی ء ذمہ واری ”بلوچی بنگیجی کورس“ ء ”بلوچی سرٹیفکیٹ کورس“ ء چار ء بیچار انت۔ ایشی ء پچی ء وهد ء لوٹ ء گزرائی پده پہ بلوچی زبان ء دیمروی ء ”بُزبند“ ء سر ء کار کنگ ء آئی ء تچک کنگ انت۔ کتابچہ ء چه ۲۰۰۶م ء بلوچی کورسانی وائینگ ء کار بنگیج کنگ۔ اول سال ء بلوچی سرٹیفکیٹ کورس ء وائینگ بوتگ کہ بلے همے درگت ء کتابچہ ء مار اتگ کہ چه سرٹیفکیٹ کورس ء پیش بنگیجی کورس المی انت۔ کتابچہء ۲۰۰۷.۸م ء چه بنگیجی کورس ہم بندات کت باسک اے گپ ء ہم سہی بہ بنت کہ اے درستیں کارانی ذمہ واری زانشی کمیٹی ٹیگ انت۔ نہ ایوک ء یک رندے کتاب چاپ کنگ ء شنگ کنت انت بلکیں وهد پہ وهد ایشی ء سر ء چمشانک دیگ، نزوریانی دیرکنت ء گہتر کنگ، کلاسانی برجم دارگ، گون استادان رابطہ کنگ، دیر دراجیں هند ء دمگاں پہ نودربراں کتابانی رسینگ ء چکاس گرگ ء چکاسانی آسراں شنگ کنگ، ایشی ء پچی ء سندر جوڑ کنگ ء هما هند ء دمگاں راه دیگ ء کار ہوار انت۔ تنی وهدے زانشی کمیٹی ء کورس ء چار رندے نزوری کشتگ انت ء دوبر چاپ کنگ۔ گڈی چاپ ء تمے بازیں چیز کہ جد ء پیسر بلوچی زبان ء رواج نہ بوتگ، چوشکہ ”نہشتہ نشان“، ”گیش شمار“، ”دانگاں“ ہوار کنگ بوتگ انت۔ امید کنیں کہ دیمتر ء ایشی ء چده گہتر کنیں ء وهد ء لوٹ ء گزرائی پده اے کار ء دیم ء بران کنیں۔ ما گوشت کنیں کہ اے وڑ ء بلوچی زبان ء منتگیں لکوڑ ء نیمگ ء کتابچہ ء یک پُرارزشیں گامگیج یے چست کنگ۔ ادء من نگہ ہم یک گپے گیشینگ لوٹاں کہ چه کتابچہ ء نیمگ ء اے کورسانی یک گونڈیں فیسے ایر کنگ بوتگ کہ آ نہ بیگ ء حساب انت، البت کورس وائینوکیں استاد وتی رزاء سر ء وائینگ ء انت ء آیای ہج وڑیں زری کمک دنیگت دیگ نہ بوتگ۔ کمیٹی ء دست چیر ء ملیر، لیاری ء پچی ء بلوچستان ء بازیں شہراں چوشکہ پسنی، گوادر، پیشکان، کیچ، شال ء نوشکے ء ہردوئیں کورسانی کلاس برجم دارگ بوتگ انت۔ ”بلوچی بنگیجی ء بلوچی سرٹیفکیٹ کورسانی کلاساں ۸۴۶ (ہشت سد ء چل شش) نودربراں داخلہ زرتگ کہ چریشاں پنجاہ در سد ء چکاس داتگ ء سوبمند بوتگ انت۔ چریشاں بازیں نودربراں مقابلہ ء چکاساں ہم بہر زرتگ ء مزنیں ا گدہاں سر بیتگ انت۔

شہید صبادشتیاری پٹ پولی بنجل

کتابچہء ء بُنیاد ایر کنوک واجہ صبادشتیاری ء شہادت ء پد پہ واجہء نام ء کتابچہء ء یک جتائیں جاگھے گیشینتگ۔ اگاں کسے واجہ صبادشتیاری ء زند ء سر ء چیزے پٹ پول کنگ بہ لوٹیت اود ء آئی ء واجہء زند ء بابتے بازیں چیز دست کپ انت، بلوچی عملی چاگرد ء اے اولی پٹ پولی بنجل انت۔

کراچی یونیورسٹی ء بلوچی کلاس دارگ۔

گوستگیں سال ء نگدال ء تہ اے گپ ہست کہ پہ بلوچ راج ء اے مزین مستاگے ات کہ کتابجاء ء جہد ء کوشستانی سبب ء کراچی یونیورسٹی (دانشجاء) ء بلوچی سرٹیفیکٹ ء ڈپلومہ ء کورس بنگیج بوتگ انت۔ اے دومی سال انت کہ چہ یونیورسٹی ء نیمگہ اے کار برجاء انت ۔

وانگی (ٹیکسٹ بک) کمیٹی

هنچوش کہ شما سہی ء سرپد ات کہ بلوچستان ء بازیں جندی (پرائیویٹ) اسکولان بنگیجی ، بنداتی ء اولی کلاس چہ گوستگیں سے سالان وانینگ بوہگہ انت، اے سال ء زانشی کمیٹی ء (۱) بلوچی بنگیجی (۲) بلوچی بنداتی (۳) بلوچی اولی ء پجی ء (۴) بلوچی دومی وانگی ہم سرجم کنگ ء اسکولان وانینگ بوہگہ انت۔ ”بلوچی سیمی“ ء کار سرجم کنگ بوتگ ، ”بلوچی چارمی“ ء ”بلوچی پنجمی“ ء سرء کمیٹی ء باسکانی نیام ء شور ء صلاح بوہگہ ء انت۔

تھیٹر کمیٹی

گوستگیں سال ء لہتے ازم کارانی شور ء صلاح ء پد یک تھیٹر کمیٹی یے جوڑ کنگ بوتگ ات کہ اے کمیٹی کتابجاء ء مراکشانی تہ وتی کسمانکان پیش کنت۔ کتابجاء ء تھیٹر کمیٹی ء نیمگہ ء چہ ”سوگندی دیوان“ (مارچ ۲۰۱۱) ء تہ یک جوانیں کسمانکے پیش کت دومی کسمانک استادصبا ء اولی سالروچ (۳ جون ۲۰۱۲) ء دیوان ء استاد ء زند ء سرء ”واب کنگدگ لوٹ ایت“ ء نام پیش داشت۔

مراکش ء دیوان

چہ کتابجاء ء مول ء مراداں یک مولے وهد پہ وهدعلمی، ادبی ء دود ربیدگی مراکش ء دیوان دارگ انت۔ اے درگنا کتابجاء ء گوستگیں دہ سالان جہل ردا مراکش برجم داشتگ انت

(۱) سوگندی دیوان ء مراد ساحر، گل خان نصیر ء سید ظہور شاہ ہاشمی ء یات ء ساز ء زمیلی دیوان۔

(۲) شہید پروفیسر صبا دشتیاری ء لالہ لال بخش رند ء یات ء زند زانتی دیوان (ریفرنس)۔

(۳) داد دیوان ء عباس علی زمی، کریم رضا، مراد آوارانی، میر احمد دھانی، ء پروفیسر صبا دشتیاری ء یات ء شعری دیوان۔

(۴) ماں گوادر، شال ، نوشکی، تربت (کیچ) ء داد دیوان

(۵) ۵ لس مجلس دیوان

(۶) وهد پہ وهد ء کراچی ء بلوچستان ء جتا جتائیں ہند ء دمگان سیمانار داشتگ۔

اے وڑء کل ہشتاد ء دو (۸۲) دیوان برجم دارگ بوتگ انت۔ ایشانی تہ ء کتابجاء ء کابینہ دہ سالانی نیام جتاجتائیں بنگیانی سرء نیاد (میٹنگ) ہم برجم داشتگ ء کار دیمہ برتگ انت۔

کتابجاء ء دود انت ہمک سال نامداریں شاعر ، نویس کار ، ازم کار یا کواسے ء نام یاتگاریں شعری دیوانے برجم دار ایت ۔ اے دیوان ء شاعر یا نویسکار ء ہزمتانی مُز ء آئی ء نام ء یک یاتگاری شیلڈے ہم دیگ بیت

ہمک دومی سالہ لس دیوانہ گچین کاری دیوان برجم دارگ بنت۔ ہمک دومی سالہ گچین کاریانی آسراء سوبمند بوتگیں اگدہ دارانی سوگندی مراگش برجم دارگ بیت ء آئی ء تہ ساز ء زیملی بہر ہم ہوار انت۔ اے درگت ء گوستگیں سالہ کتابجاء اے دود ہم ایر کتگ کہ بلوچی زبان، لبزانک، دود ء ربیدگ ء پٹ پولی پڑ ء کارکنوکیں مردمانی ہزمت ء مڑ ء یک شاعر، نویسکاریا پٹ پول کار ء شیلڈے دیگ بیت۔ کراچی ء پچی ء بلوچستان ء دور ء دراجیں شہر ء دمگاں سیمینار ء یاتگاری دیوان برجم دارگ۔

(Digitization) تاکبندانی پھریزگ

کتابجاء برزے سرحالانی سرا کتاب، رپورٹ ء دگہ وانگی مواداں چہ ابید مزنیں کچ ء تاکبند بزاں کہ آئیانی تہ روتاک، ماہتاک ء ایدگہ تاکبند ہوار انت چتگ ء پھریزتگ انت، اے مڈی یے (Periodicals) تہ بلوچی زبان ء تہ چہاپ بیتگیں گیشتریں تاک کتابجاء پھریزتگ انت بزاں بلوچی زبان، لبزانک، دود ربیدگ ء ایدگہ پڑانی یک بی بہائیں گنج یے اگاں ما بگشیں کہ بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء سرحال ء بنیادی ماخذ انت گڈا ما دروگ بند نہ بنیں بلے وھدے گوزگ پد ء دگہ موسمی حالاتانی سبب ء یک اناگتی ویل بزاں آس ء آپ ء چہ رکھینگے خاطر کتابجاء ء دیرگیں واہگ بیتگ کہ اے مڈی پہ دائمی پھریزگ بہ بنت ء آیوکیں پدیریچاں سر کنگ بہ بنت۔ ہنچوش شما وت سرپدے ات کہ اے یک وھد کش ء زر کشیں کار بزاں پروجیکٹ یے، ما اے درگتا بازیں ادارہ ء ہستومنداں گوں رابطہ کتگ بلے مارا شریں پسو نہ رستگ ء آخر ء کتابجاء وتی کمک اے کار بنگیج کت۔ اے درگتا کتابجاء ء راج وش بہتی انت کہ اے کار سرجم کنگے خاطر کتابجاء دوزواہانی ء نودبرانی یک گیچنی ٹیم ء وتی کوپگاں زرت ء پہ جوانی اے کارے اولی گام سرجم کت ء ۶۰ درسد تاکبند ڈیجیٹائیز کتگ انت۔ ادا اے گپ دلگوش کرزایت اے کار سرجم کنگ کابینہ ء گیچنی دوزواہاں کتابجاء ء ہرچ کم کنگے خاطر وتی جندے کمپیوٹر، اسکینر، کیمرا ء ایدگہ ایسوریز کہ اے کارے واستہ لازم بیتگ انت آرتگ انت ء وڑا اے کارے مزنیں بہرے سرجم کت، بلے ء آن لائن (cropping) انگت ہم اے کارے مزنیں بہرے پشت کپیت بزاں دومی ء سیمی بہر کہ آ کراپنگ کنگ است انت، مارا اے درگتاشمے کمک ء دلپڈی لوٹ ایت۔ ما ادا چہ شمارا دگہ دزبندی کنگ لوٹاں کہ ہما تاک کہ مئے کرا نیست انت کہ آئیانی تفصیل ما ویب سائٹ ء کتابجاء فیس بک تاک داتگ انت مارا بدئیت ئے ما اسکین کنیں شمارا واپس کنیں ئے۔

(Web Site) کتابجاء تدد جاہ

اے جدیدیں دؤر بزاں بیست ء یکمی کرن انفارمیشن ٹیکنالوجی ء دؤر گشگ بیت انت ء انفارمیشن ٹیکنالوجی ء ارزش کس ناکارکت نہ کنت، ہمے وڑا کتابجاء ہم وتی باسکاں گوں ہم گرئچ بیگ ء وتی ء نام ء www.shrlibrary.org کارانی بابت معلوماتی دئیگ ء واستہ یک تند جاہ بزاں ویب سائٹ ئے بوتگ۔ ادا اے گپ گیشینگ لوٹ ایت ویب سائٹ کتابجاء یک دیرگیں دوزواہ ء وتی ہرچ ء زرتگ ء جوڑ گرتگ۔

فیس بک تاک facebook.com/shrlibrary

کتابجاء ء فیس بک تاک ہم جوڑ بیگ ء سنے (۳) ہزار ء گیش مردماں اے تاک دوست داشتگ ء اے تاک ء کتابجاء ء نیمگ ء چے سنگ بیتگیں جار ء عکساں چار انت ء وتی مارشتاں پہ مارا شات کن انت۔